

placówki. Obok dotychczasowych zadań pracownicy poradni będą zobowiązani do bliskiej współpracy z nauczycielami, doskonalenia ich kompetencji, wspierania ich w pracy – np. pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, pracy wychowawczej czy współpracy z rodzicami.

Dla wielu pracowników poradni konieczna jest więc zmiana dotychczasowego sposobu pracy i większe zintegrowanie innych wykonywanych przez siebie zadań z życiem przedszkola czy szkoły. Dla szkoły zmiana zapisów prawa oznacza możliwość diagnozy pracy placówki (a nie tylko pojedynczego ucznia), podnoszenia kompetencji nauczycieli, wprowadzania zmian w pracy szkoły ze specjalistyczną pomocą pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Skoro regulacje prawne dają szkole możliwość korzystania ze wsparcia poradni, pozostaje zadać sobie pytanie, jak to mogłoby wyglądać. Oczywiście jest, że poradnia nie zastąpi szkoły w wykonywaniu jej zadań. Równocześnie bez współdziałania łatwo sobie wyobrazić sytuację, w której pomoc udzielana w szkole i poradni bądź to powiela się (np. dziecko korzysta z pomocy logopedycznej w obu miejscach), bądź pozostają obszary, w których dziecko pomocy nie otrzymuje (np. brakuje oferty wsparcia dla rodziców dziecka).

Równocześnie wsparcie ze strony poradni nie może ograniczać się do rozmów dotyczących pojedynczego dziecka. Każdy dyrektor szkoły, jako osoba odpowiedzialna za organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej, jest świadomy, że działanie to nie ogranicza się do prostej sumy problemów związanych

z poszczególnymi dziećmi. W grę wchodzi kwestia organizacji pracy szkoły i poszczególnych nauczycieli, dostosowania środków dydaktycznych, a niekiedy także budynku i otoczenia szkoły. Obecność uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi rodzi różnorodne interakcje między członkami całej społeczności szkolnej (uczniami, nauczycielami, rodzicami, pracownikami niepedagogicznymi). Zatem na wyzwania związane z udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej trzeba patrzeć jakby z lotu ptaka, obejmując perspektywę całej szkoły. W tym zakresie pomocą może służyć pracownik poradni, który podejmie się roli wspomagającej.

Rola pracowników poradni we wspomaganiu pracy szkoły

Pracownicy poradni są ważnym zapleczem dla szkoły. Mają wiedzę wynikającą z diagnozy poszczególnych uczniów (*nomen omen* ta diagnoza i zalecenia będą tym wartościowsze, im lepiej pracownik poradni będzie widział, jak funkcjonuje dziecko w środowisku swojej szkoły). Ich obecność w szkole może uprościć pewne działania diagnostyczne, bowiem właściwie poprowadzone rozpoznanie wskaże tych uczniów, którzy rzeczywiście potrzebują pogłębionej diagnozy.

Pracownicy poradni mogą stanowić wsparcie dla szkoły w rozpoznawaniu potrzeb i możliwości dzieci lub młodzieży, ale także pomóc diagnozować wyzwania pojawiające się w związku z obecnością uczniów ze specjalnymi potrzebami, analizować przyczyny problemów. Jeśli mamy w szkole osoby z nadpobudliwością i z zespołem Aspergera, które

wywołują konflikty w społeczności uczniowskiej, to pracownik poradni może towarzyszyć szkole w rozpoznaniu, czy jest to problem zaczynający się w momencie doboru uczniów do klas, czy przyczyną jest niedostatecznie efektywna opieka spowodowana kwestiami organizacyjnymi (np. dyżury na przerwach, organizacja przestrzeni szkoły) lub kompetencyjnymi (np. wiedza, doświadczenie i umiejętności poszczególnych nauczycieli i specjalistów), a może niespójnością działań (np. brak strategii reagowania na powtarzające się zachowania uczniów) albo złym nastawieniem poszczególnych członków społeczności szkolnej (np. stereotypowym lub wrogim postrzeganiem uczniów z dysfunkcjami przez nauczycieli, uczniów bądź rodziców) itd.

Drugim etapem pracy powinno być wspólne przyjrzenie się, jakie zmiany są konieczne, co w pierwszej kolejności powinno zostać zmodyfikowane, aby pomoc psychologiczno-pedagogiczna była skuteczniejsza. Przy czym warto mocno podkreślić, że to wcale nie oznacza, że szkoła buduje ofertę pomocy od początku. Być może właśnie na przestrzeni ostatnich trzech lat polepszyły się wyniki edukacyjne uczniów. Szkoła odniosła sukces. Wprowadzono zmiany i działania, które okazały się skuteczne. Natomiast nauczyciele zauważają, że nadal jest grupa uczniów, którzy mają poważne kłopoty edukacyjne. Ich zadaniem jest więc rozpoznanie, które grupy uczniów nie osiągają sukcesów i dlaczego. Taka diagnoza pozwoli ukierunkować pracę szkoły tak, aby eliminować czynniki utrudniające naukę tym uczniom, rozwijać czynniki sprzyjające i skutecznie ich wspierać. Współpraca

z pracownikiem poradni na tym etapie będzie polegała na rozmowie, dzięki której łatwiej dotknie się istoty problemu, dostrzeże czynniki dotychczas niezauważone przez szkołę.

Kolejny etap to zaplanowanie i wprowadzenie konkretnych zmian w szkole. Być może okaże się, że nauczyciele powinni wziąć udział w szkoleniach, konsultacjach – tu wsparciem może okazać się wiedza specjalistyczna pracowników poradni. Dodatkowo jest to niepowtarzalna okazja, żeby stworzyć spójną ofertę pomocy poradni i szkoły, podzielić się zadaniami, przeanalizować możliwości. Zarówno szkoła, jak i poradnia udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej, dlatego warto więc łączyć siły. Poradnia ma wspomagać edukacyjną, wychowawczą i opiekuńczą rolę szkoły – to okazja do określenia, jakiej pomocy w tym zakresie będą potrzebować pracownicy szkoły, i szansa na realizację tego wsparcia w sposób systematyczny (a nie w formie pojedynczych, „wyizolowanych” szkoleń – jak to często dotychczas się odbywało).

Natomiast najważniejszą rolą pracownika prowadzącego wspomaganie na tym etapie będzie

podtrzymywanie pracowników szkoły w zmianach (wdrażaniu nowych strategii pracy) i wspólnym uważnym śledzeniu, które zmiany okazują się skuteczne. Ważne jest, aby zespół nauczycieli miał odwagę otwarcie rozmawiać o tym, co się udaje, a co nie. Tylko w taki sposób można sprawdzić efektywność podejmowanych wysiłków. Obecność pracownika poradni ma pomóc nauczycielom w analizowaniu doświadczeń i poprawie sposobów pracy.

I wreszcie ostatni etap posumowania i refleksji, która będzie służyła planowaniu dalszej pracy nauczycieli. Być może już samodzielnej, bez tak intensywnej współpracy z poradnią. Pracownicy szkoły i poradni pracowali wspólnie przez dłuższy czas (przez rok, może dłużej), a teraz wspólnie zastanawiają się, jakie cele udało się zrealizować. Szkoła ma szansę wyciągnąć wnioski oraz wybrać drogę dalszego rozwoju.

Zyski z takiego sposobu pracy są dość jednoznaczne – szkoła przechodzi od działań incydentalnych do systematycznych, w związku z czym pracuje bardziej efektywnie. Otrzymuje znacznie głębsze wsparcie niż tylko zapisy w dokumentach przygotowanych przez poradnię

(orzeczeniach i opiniach). Poradnia może formułować zalecenia do pracy z uczniami w sposób bardziej adekwatny do rzeczywistości konkretnej szkoły i bierze odpowiedzialność za wsparcie szkoły w realizacji tych zaleceń. Działanie staje się kompleksowe, a dyrektor i rada pedagogiczna stają się kreatorami procesu zmian i mogą prowadzić działania rozwojowe w swojej placówce.

Katarzyna Leśniewska

Pedagog specjalny, pracownik ORE.

Ukończyła szkolenia z zakresu socjoterapii i psychoterapii Gestalt. Liderka zmian MEN z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Przygotowana do wykonywania zadań SORE.

Trenerka, autorka publikacji, scenariuszy zajęć i artykułów m.in. z zakresu umiejętności wychowawczych, kompetencji psychospołecznych i pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Współautorka programu *Jak sobie radzić z prowokacyjnymi zachowaniami uczniów. Metoda konstruktywnej konfrontacji.*

Bibliografia

Fila J., Matuszczak K., Rybińska A., Wasilewska O., Zielonka P., (2015), *Raport z ewaluacji bieżącej projektów konkursowych Działania 3.5 POKL. Uwarunkowania i efekty wspomaganie pracy szkół i przedszkoli*, Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

